

ПРІЗВИСЬКА, МОТИВОВАНІ ІМЕНАМИ ТА ПРІЗВИЩАМИ НОСІЇВ (НА МАТЕРІАЛІ АНТРОПОНІМІЇ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

О. В. Антонюк

Реферат. У вивченні значення прізвицьк можна виділити два основних підходи: а) за семантикою твірних основ; б) за мотивами виникнення найменувань. Досліджуючи прізвиська за семантикою антропооснов, ономотологи часто не встановлюють справжнього значення імен, а тільки аналізують їхню лексичну базу (оніми, що виникли від назв тварин, назв рослин, назв предметів побуту тощо). Методика мотиваційного аналізу прізвицьк, порівняно з першим, має переваги, бо дає можливість видобути з них більше інформації. Саме такий підхід застосовано до аналізу найменувань, мотивованих іменами та прізвищами носіїв. Особливістю цих онімів є те, що найменувач, створюючи антропонім, відштовхується від ознаки людини, яка лежить не в екстралінгвальній площині (зовнішність, мовлення, поведінка та ін.), а бере за основу мотивант суто лінгвального характеру – ім'я або прізвище.

Ключові слова: прізвисько, мотив номінації, відіменне прізвисько, відпрізвищеве прізвисько.

Прізвиська – це багатий, оригінальний матеріал, що містить інформацію про культуру й побут населення певної території, про традиційні способи виробництва, міграційні процеси, особливості суспільного устрою громади, спосіб мислення народу тощо. Саме тому вивчення значення прізвицьк, виявлення причин їхньої появи є важливими завданнями ономастичної науки.

Дослідники традиційно розглядають прізвиська за семантикою твірних основ і розподіляють їх на дві групи: 1) прізвиська відонімні; 2) прізвиська відапелятивні. Найменування другої групи зазвичай поділяють на лексико-семантичні підгрупи словникового складу мови, наприклад: прізвиська, що виникли від назв тварин; прізвиська, що виникли від назв рослин; прізвиська, що виникли від назв предметів побуту тощо. Зрозуміло, що класифікація прізвицьк, побудована на лексико-семантичному групуванні твірних основ, мало що дає для розуміння семантики прізвиська.

Більшість дослідників аналіз прізвицьк робить з урахуванням причин (мотивів) їхньої появи. Як зазначає О. Манченко, зв'язковою ланкою між формою і значенням прізвиська є мотив прізвиськової номінації [1, с. 7]. Мотив номінації – це екстралінгвальна причина вибору чи утворення певного власного імені для певного об'єкта [2, с. 87]; це комплекс причинно-наслідкових зв'язків, який по-різному представлений в іменах різних типів і різною мірою доступний для спостереження та вивчення [3, с. 20, 28]. В основі мотивів прізвиськової номінації лежить ознака (ознаки) людини, завдяки якій вона виділяється з-поміж інших. О. Суперанська зауважує, що вичленування такої ознаки є вихідним моментом номінації, після якого слово стає власним іменем і починає своє нове життя [4, с. 244-245]. Якщо така ознака є підґрунтям для виникнення прізвиська, то її називаємо мотивувальною, або ознакою-мотивантом [5, с. 66-67].

Уже наприкінці ХІХ ст. дослідники, здійснюючи семантичні класифікації прізвицьк, звертають увагу на мотиви їх виникнення (праці М. Зубрицького, М. Сумцова, В. Ястребова). Так, М. Сумцов виділяє понад десять груп прізвицьк, які мотивуються різними ознаками людей [6, с. 404-417].

Традицію поділу прізвиць на лексико-семантичні групи продовжує О. Селищев. За основу своєї класифікації він бере два критерії: значення основи антропоніма та мотив появи прізвища [7, с. 97-128]. Хоча поєднання таких критеріїв у межах однієї класифікації є не зовсім виправданим, оскільки перший має на меті схарактеризувати лексичну базу прізвиць, а другий – пояснити причини появи найменувань; саме такий підхід має багато послідовників (праці М. Бірили, В. Ванюшечкіна, Т. Денисової, М. Дуйчака, М. Наливайко, Т. Федянович, Т. Чайко та ін.).

На дослідженні мотивів номінації ґрунтується класифікація прізвиць, запропонована українським ученим В. Охримовичем [8, с. 304-306]. Докладний мотиваційний аналіз прізвиць здійснює П. Чучка в монографії «Антропонімія Закарпаття». Він, зокрема, наголошує, що мотиваційний огляд прізвиць не перекреслює лексико-семантичного аналізу, однак порівняно з останнім має ряд переваг, найголовніше – дає можливість видобути з них більше інформації, оскільки одне і те ж прізвище в різних людей могло виникнути за різних умов, під впливом різних мотивів [9, с. 181]. Наприклад: *Боцман*¹ – служив боцманом на флоті, *Боцман*² – мріяв стати моряком, *Боцман*³ – носить матроську тільняшку, *Боцман*⁴ – сильний.

Серед сучасних прізвиць Донеччини виділяються такі, що мотивовані іменами чи прізвищами носіїв. Саме вони є предметом наших студій. Особливістю цих онімів є те, що найменувач, створюючи антропонім, відштовхується від ознаки людини, яка лежить не в екстралінгвальній площині (зовнішність, мовлення, поведінка та ін.), а бере за основу мотивант суто лінгвального характеру – ім'я або прізвище. Отже, прізвища, що надані людям за їхніми іменами чи прізвищами, є лексично вмотивованими.

Метою статті є аналіз прізвиць, мотивованих іменами та прізвищами носіїв, зокрема з'ясування специфіки їх виникнення, побутування та виконуваних ними функцій.

Залежно від того, яка власна назва носія стала основою для його індивідуального прізвища, поділяємо їх на дві групи: а) прізвища, мотивовані особовими іменами (відіменні прізвища); б) прізвища, мотивовані прізвищами (відпрізвищеві прізвища).

Відіменні прізвища. Прізвища такого виду мотивуються як чоловічими, так і жіночими іменами, наприклад: *Семёха* < *Семен*, *Руся* < *Руслан*, *Манюха* < *Марія*, *Тусик* < *Наталя*.

Прізвищами стають імена в повній паспортній формі: *Архіп*, *Герман*, *Кузьма*, *Порфір*, *Лукерія*, *Фаїна*, *Юстіна*. Найчастіше це старі, сьогодні непопулярні імена або ж, навпаки, нові, незвичні, як *Маїна*.

Можливість непереоформлених особових імен бути прізвищами з'явилась, а тепер підтримується завдяки характеру самих імен. Раритетність імені перешкоджає виникненню однойменності, тому таке ім'я є самодостатнім для ідентифікації людини – спочатку як особове ім'я, потім як неофіційне ім'я, тобто прізвище [10, с. 149].

У переважній більшості випадків прізвищами стають іменні варіанти, особливо маловживані, утворені за оказіональними моделями, які є відхиленням від норм словотворення. Наприклад, **чоловічі** прізвища: *Андрó*, *Дрénя*, *Дрjúня*, *Дjúха*, *Дjúшек* < *Андрій*, *Віся*, *Вітос* < *Віктор*, *Володьó* < *Володя*, *Вуля* < *Вовуля*, *Сява* < *В'ячеслав*, *Вантéй* < *Ваня*, *Пéцо* < *Петро*, *Шушик* < *Олександр*, *Яся* < *Ярослав*; **жіночі** прізвища: *Вітьóк* < *Вікторія*, *Тóшка* < *Антоніна*, *Крiся* < *Кристина*, *Люля* < *Юлія*. Для посилення експресивності у прізвиську може вживатися суфікс, який звичайно з іменем не використовується: *Валентóс* < *Валентин*, *Іванiст* < *Іван*, *Натúльцiя* < *Наталя*, *Сáшкін* < *Сашко*, *Раiсóн* < *Раїса*, *Тáньчик* < *Тетяна*, *Тóльсон* < *Толя*. Отже, іменні варіанти переходять у прізвища тоді, коли є відхиленням від стандартного способу іменування людини в певному колективі й набувають емоційно-оцінного забарвлення.

Багато таких відіменних прізвицьк вживаються обмежено – як правило, у молодіжному середовищі: *Артемón < Артем, Адик < Аделіна, Дімón, Колјон, Колян, Кóха, Толјан*. У молодіжних колективах прізвицьками постають іменні варіанти, що збігаються з іншомовними іменами: *Ванó < Іван, Макс < Максим, Міхель < Михайло, Сем < Семен, Марго < Маргарита, Наталі < Наталя, Ніно < Ніна*. Такі прізвицька не відображають зовнішніх чи внутрішніх ознак носія. У межах конкретного колективу вони функціонують як певні контактанти, за допомогою яких досягається невимушеність у спілкуванні. Головна відмінність таких прізвицьк полягає у їхній корпоративності, у тому, як зазначає Т. Макарова, що вони визначаються інтелектуальними інтересами та експресивними особливостями мовлення замкнутої соціальної групи, у межах якої їх присвоюють і використовують [11, с. 137].

Прізвицьком може стати й широкоживаний в українській мові іменний варіант. Так, ім'я *Гандзя* побутує як прізвицько в селі Полковому Волноваського району, бо цей варіант незвичайний для села, і так прозивають тільки одну стару жінку; ім'я *Ванько* вживається як прізвицько в селі Вільному того ж району, де звичайно використовують варіант *Ванька*, отже, ім'я *Ванько* є рідкісним; ім'я *Гріня* функціонує як прізвицько в селах Максимівці й Олександрівці Мар'їнського району, де зазвичай кажуть *Гриша, Гришка*.

Прізвицьками можуть виступати й зменшувально-пестливі іменні варіанти, що вийшли за межі сімейного вжитку. Цікаво, що такі найменування мають яскраве емоційно-експресивне забарвлення, переважно негативного, зневажливого чи іронічного характеру, рідше – позитивного: *Борюська* – має власну сім'ю, а батьки продовжують називати Борюською; *Васюнік* – дорослий чоловік, але мати продовжує ним опікуватись; *Вісінька* – мати називала так і в дитинстві, і тоді, коли став парубком; *Іннушка* – дуже добра жінка; *Клавуня* – зневажливе, тому що дуже сварлива, у дворі постійно чути крик, але чоловік так лагідно називає. Отже, імена із зменшувально-пестливими суфіксами, що використовуються в середовищі, де не прийняті подібні форми іменування, з часом переростають у прізвицька [12, с. 168].

Відпрізвищеві прізвицька. Усі прізвицька, утворені від прізвищ, в основному вживаються у шкільних колективах і виконують контактну функцію.

З огляду на те, що прізвища бувають відіменного та відапелятивного походження, поділяємо їх на дві підгрупи: 1) прізвицька, мотивовані прізвищами відіменного походження; 2) прізвицька, мотивовані прізвищами відапелятивного походження.

Прізвицька першої підгрупи переважно виникають шляхом виділення імені, яке міститься в складі прізвища: **повного**: *Адам < Адаменко, Акім < Акименко, Акимов, Гордей < Гордєєв, Дем'ян < Дем'яненко, Єфрém < Єфременко, Кирил < Кириляк, Мартін < Мартинюк, Науm < Науменко, Тарас < Тарасенко, Фрол < Фролов*; **розмовно-побутового** варіанта імені, що був твірним для прізвища: *Андріаш < Андріяшик, Маруся < Марусяк, Міхно < Міхненко, Петрусь < Петрусенко, Тимоша, Тимоха < Тимошенко, Гриць < Грицюк, Гринь < Гриньов*.

Нерідко виділене із прізвища ім'я чи якась його частина ускладнюється суфіксами, що надають прізвицьковому найменуванню певного забарвлення: *Грицьик < Гриценяк, Кóстик < Костенко, Сисóйчик < Сисоєв, Тарасик < Тарасенко, Степáша < Степанюк, Васян < Василець, Грица́н < Гриценко, Нікітос < Нікітін*. Наші спостереження показують, що характеризувальна функція виявляється в цих прізвицьках слабко, тому їх уживають і в присутності носіїв. Помічено, що негативно сприймаються чоловічі прізвицька, які збігаються з жіночими іменами: *Ганя < Ганнусенко, Єва < Євдокименко, Маруся < Марусяк*.

Прізвицька другої підгрупи – ті, що мотивуються прізвищами відапелятивного походження, різноманітніші за семантикою і способами виникнення. Такі найменування, крім називної, виконують функцію характеризувальну, тому що досить

часто збігаються з апелятивами, які потенційно можуть слугувати основою для прізвиська. Вони мають яскраве емоційно-оцінне забарвлення. Носіями ці найменування можуть сприйматися як нейтрально, так і позитивно чи різко негативно. Наприклад: *Козёл < Козленко, Могіла < Могиліна*. Творцями цих антропонімів в основному є школярі. Сфера побутування окреслюється також учнівським середовищем, бо частково це можна пояснити тим, що в школі зреалізовується офіційна комунікація, для якої характерне вживання прізвища у зверненні вчителя до учня, у розмові між самими учнями, якщо в класі є діти з однаковими іменами. Саме тому, щоб уникнути офіційності в спілкуванні, виділити ровесника з-поміж інших, дати йому влучну характеристику – від прізвища, яке завжди “на слуху”, починають утворюватися прізвиська.

Найчастіше ці прізвиська творяться на основі асоціацій – зв’язку “між окремими нервово-психічними актами – уявленнями, думками, почуттями, унаслідок якого одне уявлення, почуття і т. ін. викликає інше” [13, с. 26]. Словесні асоціації можуть виникати тоді, коли між словом-стимулом (прізвищем) та словом-відповіддю (прізвиськом) установлюється зв’язок: а) смислової синонімії; б) смислової антонімії; в) співзвучності чи рими; г) родо-видовий (“вищий – нижчий”); д) синекдохічний (“частина – ціле”, “ціле – частина”) [14, с. 194].

Н. Федотова виділяє для прізвиськ чотири типи асоціацій: лексичні (прізвисько *Маргарин* від прізвища *Маслова*), фонетичні (*Олімпіада* від *Алімпієв*), графічні або ініціальні (*ГДР* від *Галина Дмитрівна Редько*) та синкретичні (*Тигр Тигрович* від *Лев Львович*). Слід зазначити, що Класифікація Н. Федотової більшою мірою збігається з класифікацією, запропонованою О. Бороніною. Остання визначає такі шляхи асоціацій: звуковий (*Кукушкін > Ку-ку-штрих*), ініціальний (*Зінаїда Іванівна Лещова > ЗІЛ*), графічний (*Антон Антонович Антонов > А³ (А в кубі)*), різноманітного поєднання складів (*Галя Павловська – Гапа*), переставляння складів (*Рая Басіна > Бася Раїна*) та ін. [15, с. 114].

Аналіз прізвиськ Донеччини показав, що найчастіше асоціації виникають на основі схожості прізвища й прізвиська **за звучанням** (фонетичні асоціації). При фонетичних асоціаціях смислові зв’язки встановлюються за співзвучністю між словом-стимулом та словом-відповіддю, внаслідок чого у ролі прізвиська використовується слово, близьке за звучанням до прізвища найменованого. Такі асоціації виникають унаслідок деетимологізації мотивувального слова, у результаті чого стають можливими “зв’язки фонетично схожих слів” [16, с. 63]. Зауважимо, що стимулом до встановлення асоціацій здебільшого виступає не прізвище в цілому, а його частина, сполучення звуків.

Багато таких прізвиськ утворено за співзвучністю звукового комплексу мотивувального прізвища зі словами загальноживаної лексики української мови, наприклад: назвами тварин: *Баран < Баринов, Ворона < Вороновська, Дрoфа < Дорофєєв, Жук < Спажук, Кнур < Киренко, Лев < Левченко, Окунь < Окунович, Осá < Осипенко, Сом < Самсонов*; рослин: *Буряк < Бурябаш, Діня < Дейнеко, Горóх < Горошинін*; предметів побуту, одягу, продуктів харчування, ліків: *Димедро́л < Деменко, Кості́ль < Костюк, Лі́фчик < Ліфищиць, Мітла́ < Метельченко, Ша́пка < Шапошник, Кефі́р < Нікіфоренко*; особовими назвами: *Князь < Князьков, Козáк < Казанцев, Тітка < Тітовенко, Хімічка < Химич*; назвами збірних понять: *Бáнда < Бондилюк, Солóма < Соломатін*; термінами: *Ра́діус < Радіонов*. У таких прізвиськах відбито не тільки зв’язки за співзвучністю між словом-стимулом та словом-відповіддю. На їхню появу паралельно можуть впливати й екстралінгвальні чинники, що відображають особливості зовнішності найменованого, риси характеру та ін., наприклад: прізвисько *Лис* (від *Лисенко*) вказує на таку рису характеру, як хитрість.

На ґрунті асоціативних фонетичних зв'язків можуть виникнути прізвиська, що співвідносяться з іменами: *Арсєн* < *Андрусенко*, *Васян* < *Восенко*, *Віта* < *Квітковська*, *Жорж* < *Журило*, *Сара* < *Сироваткін*, *Соломія* < *Соломіцька*. Іноді фонетичні асоціативні зв'язки викликають до життя прізвиська, співзвучні з прізвищами відомих реальних людей, наприклад: *Страдіварі* – прізвисько-асоціат виникло на основі звукової схожості з прізвищем *Страдецький*, *Турчінський* – прізвисько виникло за співзвучністю з прізвищем *Турченко*, *Шариков* – співзвучність з прізвищем *Шарков*, *Шаляпін* – найменування виникло за співзвучністю з прізвищем *Шендябін*, *Шумакер* – прізвисько-асоціат від прізвища *Шумарін*.

Деколи фонетичні асоціації спричиняють появу оказіональних прізвиस्क: *Лоберді* < *Лобода*, *Му́бік* < *Мубарашин*, *Хаца́п* < *Хоцький*, *Чейсана́* < *Чудник*, *Чеханте́* < *Чех*, *Шить-Шіть* < *Шутєєва*. Утворення таких найменувань основане на особливостях суб'єктивного мислення найменувача, на його бажанні створити максимально насичене за емоційністю слово, на ставленні до найменованого. Найменувач, відштовхуючись від звучання прізвища чи його частини, намагається наповнити створене прізвисько новим змістом, іноді тільки йому зрозумілим.

Відпрізвищеві прізвиська виникають на основі **лексичних асоціацій**, що полягає в наявності семантичного зв'язку між словом-стимулом та словом-відповіддю, унаслідок якого прізвисько стає лексема, яка пов'язана з прізвищем за значенням.

У прізвиських можуть зреалізовуватись різнотипні лексичні асоціації, що виникли внаслідок зв'язку зі словами апелятивної лексики. Ми виділяємо відношення **сміслової синонімії**: *Брічка* < *Телегін*, *Кєпочка* < *Шапка*, *Стаканчик* < *Склянчук*, *Сухар* < *Твердохліб*. Сміслові синонімічні асоціації можуть ускладнюватися за рахунок словотвірних процесів, що вказує на ставлення найменувача до найменованого, впливає на позитивне чи негативне емоційне забарвлення прізвиська: *Бичок* < *Бик*, *Ветєрок* < *Вітер*, *Вовчара* < *Волков*, *Комарик* < *Комаров*.

Помітною особливістю під час установаження смислових синонімічних відношень є **міжмовні асоціації**. Так, твірне слово українського прізвища асоціюється зі словами російської мови: *Воробєй* < *Горобець*, а твірні слова російських прізвищ – зі словами української мови: *Глек* < *Кувшинов*, *Возик* < *Телегін*, *Цвяхок* < *Гвоздь*, *Шпачок* < *Скворцов*.

Відпрізвищеві прізвиська можуть виникати на ґрунті відношень **сміслової антонімії**: *Білий* < *Чорний*, *Брат* < *Небрат*, *Худій* < *Жирний*; за **спільним лексико-тематичним полем**: *Батон* < *Булка*, *Воша* < *Блоха*, *Гусь* < *Голуб*, *Лелєка* < *Журавльов*; **родо-видовим та видо-родовим семантичним зв'язком**: *Балалайка* < *Струнников*, *Птах* < *Жаворонков*, *Сімєйство Пернатих* < *Голуб*. Надзвичайним різноманіттям відзначаються прізвиська, що виникли на основі асоціативних зв'язків **за суміжністю**: *Борц* < *Уваров*, *Граф* < *Романов*, *Косой* < *Зайцев*, *Лампочка* < *Светлаков*, *Мокрий* < *Водолаз*, *Профєсор* < *Разумов*, *Холодільник* < *Змерзлий*, *Саквоьяж*, *Чемодан* < *Почтарьов* та ін.

Рідше утворюються прізвиська на ґрунті **ініціальних або графічних асоціативних зв'язків**. Такий вид асоціацій виникає за наявності візуально-семантичного зв'язку між окремими літерами слова-стимула та слова-відповіді, унаслідок якого прізвиськами стають загальновідомі абрєвіатури, наприклад: *Ан* < *Антонов*, *Ту* < *Тур* (асоціація з назвою літака).

Крім звукових відповідників, у виникненні відпрізвищевих прізвиस्क велику роль відіграють культурно-побутові чинники: *Йогурт* < *Молочний*, *Кобзар* < *Шевченко*, *Космонавт* < *Береговий*, *Татаро-Монгола* < *Татарчук*, *Титанік* < *Корабльов*, *Сармат* < *Пивоваров*, *Тєфаль* < *Сковородка*.

Таким чином, відіменні та відпрізвищеві прізвиська є доволі активним засобом номінації людини в неофіційній сфері спілкування. Вони побутують переважно в

молодіжному середовищі й виконують як суто ідентифікаційну, так і характеризувальну функцію, бо можуть набувати емоційно-оцінного забарвлення.

Перспективними є подальші мовознавчі студії, спрямовані на виявлення специфіки функціонування таких прізвиськ як елементів комунікативного акту, зокрема, їх місця в антропоніміці різних вікових груп людей, особливостей використання під час звернення, залежності їх вживання від рівня культури комунікантів, норм мовленнєвого етикету тощо.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена изучению прозвищ, мотивированных именами или фамилиями носителей. Устанавливается набор и анализируются особенности имён, функционирующих в роли прозвищ, особое внимание также уделяется прозвищам, возникшим от фамилий на основе разного рода ассоциаций.

Ключевые слова: прозвище, мотив номинации, отыменное прозвище, отфамильное прозвище.

SUMMARY

The article is devoted to the study of nicknames, motivated by names or surnames (last names) of owners. Typeset is installed and characteristics of the names is analysed, functioning in the role of nicknames, special attention is also paid to nicknames, arised from surnames on the basis of different types of associations.

Keywords: nickname, nomination motive, named nickname, surnames nickname.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Манченко, Е. С. Лингвокультурные и структурно-функциональные характеристики английских прозвищ [Текст] : Автореф. дис. ... канд. филол. наук / Е. С. Манченко. – Воронеж, 2008. – 15 с.
2. Подольская, Н. В. Словарь русской ономастической терминологии [Текст] / Н. В. Подольская. – М. : Наука, 1978. – 199 с.
3. Теория и методика ономастических исследований [Текст] / [А. В. Суперанская, В. Э. Сталтмане, Н. В. Подольская, А. Х. Султанов]. – М. : Наука, 1986. – 256 с.
4. Суперанская, А. В. Общая теория имени собственного [Текст] / А. В. Суперанская. – М. : Наука, 1973. – 366 с.
5. Тимінський, М. В. До проблеми мотиваційної класифікації сучасних індивідуальних прізвиськ [Текст] / М. В. Тимінський // Мовознавство. – 1987. – № 3. – С. 64—68.
6. Сумцов, Н. Ф. Уличные клички [Текст] / Н. Ф. Сумцов // Киевская старина. – 1889. – Т. 24. – Февраль. – С. 404—417.
7. Селищев, А. М. Происхождение русских фамилий, личных имен и прозвищ [Текст] / А. М. Селищев // Избранные труды. – М., 1968. – С. 97-128.
8. Охримович, В. Знадоба до пізнання народних звичаїв і поглядів правних: Про сільські прозвища [Текст] / В. Охримович // Житє і слово. – Львів, 1895. – Т. 3. – С. 302—307.
9. Чучка, П. П. Антропонімія Закарпаття [Текст] / П. П. Чучка. – К. : ТОВ “Папірус”, 2008. – 671 с.
10. Кравченко, В. А. Антропонимия приазовских греков [Текст] / В. А. Кравченко. – Мариуполь, 2004. – 232 с.
11. Макарова, Т. Г. О методике изучения школьных прозвищ в социолингвистическом аспекте [Текст] / Т. Г. Макарова // Вопросы ономастики : [сб. ст. / редкол. : А. К. Матвеев и др.]. – Свердловск : УрГУ, 1982. – Вып. 15. – С. 137-147.

12. Ушаков, Н. Н. Прозвища и личные неофициальные имена (к вопросу о границах прозвища) [Текст] / Н. Н. Ушаков // Имя нарицательное и собственное : [сб. ст. / отв. ред. А. В. Суперанская]. – М., 1978. – С. 146-173.
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь ; ВТФ “Перун”, 2001. – 1440 с.
14. Фрумкина, Р. М. Психолінгвістика : учеб. для студ. высш. учеб. заведений [Текст] / Р. М. Фрумкина. – М. : Изд. центр “Академия”, 2001. – 320 с.
15. Боронина, О. В. К вопросу об отфамильных прозвищах [Текст] / О. В. Боронина // Вопросы ономастики : [сб. ст. / редкол. : А. К. Матвеев (отв. ред.) и др.]. – Свердловск, 1979. – № 13. – С. 111-115.
16. Карабулатова, И. С. Региональная этнолінгвістика : современная этнолінгвістическая ситуация в Тюменской области [Текст] / И. С. Карабулатова. – Тюмень : Изд-во ТГУ, 2001. – 226 с.

Надійшла до редакції 18.09.2013 р.